

Utvecklingsplan för socionomprogrammet

Under höstterminen 2020 påkallades en intern utvärdering av socionomprogrammet och socio-nomexamen vid Högskolan Dalarna. I Socionomprogrammet ingår kurser i ämnena socialt arbete (180 hp), sociologi (15 hp) och rättsvetenskap (15 hp). Socialt arbete, i egenskap av huvudområde, ansvarar för programmets utformning, ledning och utveckling.

Programmet och dess företrädare skrev en självvärdering och inlämnade underlag såsom kursplaner och studiehandledningar som grund för utvärderingen. Ytterligare låg till grund en studentintervju samt sakkunniggranskning och sakkunnigyttranden.

I det följande redogörs för programmets utvecklingsplan och hur vi har arbetat för att hantera de krav på åtgärder som UFN önskar svar på. Eftersom ämnet socialt arbete utgör socionomprogrammets huvudområde så är det representanter från ”avdelningen för socialt arbete” som ansvarat för arbetsprocessen gällande utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen har delgivits sociologi och rättsvetenskap och de har getts möjlighet att lämna synpunkter. Utvecklingsplanen har även kommunicerats på ett ämnesmöte med kollegiet samt föredragits på Institutionsledningsrådet.

Först vill vi tacka för den granskning som genomförts och för de **styrkor** och den utvecklingspotential som framförts gällande socionomprogrammet och därmed socio-nomexamen. Det är glädjande att höra att vi har god medvetenhet om socionomprogrammets nationella kontext, att vi har en bred lärarkompetens med goda förutsättningar att forskningsförankra undervisningen (något som vi redan tycker vi gör), samt att vi har ett välfungerande VFU-upplägg.

Den **utvecklingspotential** som skrivs fram i utlåtandet rör tre områden som kommenteras nedan.

Där framkommer att utbildningen bör tänka igenom och formulera sig kring områdena hållbar utveckling, jämlikhet och internationalisering. Programmet har under en programdag påbörjat en sådan diskussion, dels genom att identifiera vad som redan görs i programmet, dels genom att identifiera vad som skulle kunna utvecklas i form ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet. Jämlikhet, alla individers lika värde, är tydligt kopplade till diskrimineringsgrunderna och finns till viss del med i dagens socionomprogram. Förslag till internationaliseringsaktiviteter finns men behöver fokuseras på några avgränsade aktiviteter.

Vidare framkommer att det i samarbete med kommunerna bör utvecklas en plan för att säkerställa att studenterna handleds av socionomer vid något VFU-tillfälle. Det pågår kontinuerligt ett arbete med att säkerställa VFU-platser, VFU-utbildare och handledare. Detta arbete sker i samverkan med kommunerna, Socialtjänstens Utvecklingscentrum Dalarna (SUD) samt företrädare för socionomprogrammet. I stort sett alla VFU-utbildare har socio-nomexamen men det är viktigt att komma ihåg att socio-nom inte är en skyddad yrkestitel. Därför kan det i kommunerna finnas de som uppstår tjänster som socialsekreterare men saknar socio-nomexamen. Vidare finns andra aktörer inom socialtjänstens område som är välutbildade i socialt arbete men som saknar socio-nomexamen. Detta hänger samman med hur utbildningarna tidigare var organiserade innan socio-nomexamen blev en generalistutbildning. Dessa utgörs ofta av personer med social omsorgsexamen eller socialpedagogexamen och återfinns inom äldre- och funktionshinderomsorg. Dessa professioner behövs alltfört engageras som handledare.

Ytterligare en utvecklingsfråga rör strimmorna i programmet och vi håller med om att dessa bör förtydligas och på ett tydligare sätt kommuniceras till studenterna. Ett sådant förbättringsarbete har påbörjats och tar sig uttryck på följande sätt:

- Att strimman hålls uppdaterad i kurserna i programmet och tillhörande studiehandledning.
- Att i programhandboken förtydliga vilka kurser som strävar efter att genomsyras av ett brukarperspektiv.
- Att under programmöten se över vad som står om strimmorna i programhandboken och att respektive kursansvarig kommunicera det med studenterna i aktuell kurs.
- Att i programhandboken förtydliga de kurser som innehåller strimmor och illustrera i programöversikten, respektive strimmas innehåll, i en matris över aktuella moment.
- Att vid revidering av kursplaner beakta brukarperspektiv i aktuella kursplaner.

I utlåtandet framställdes ett antal **krav på åtgärder**. I det följande redogörs för hur vi avser arbeta med dessa kravspecifikationer i *utvecklingsplanen för socionomprogrammet*.

Utveckla en plan för samarbete som säkerställer att socialt arbete, rättsvetenskap och sociologi samverkar för att studenterna når examensmålen

- Alla undervisande lärare är välkomna och har alltid varit inbjudna att delta i programmöten som sker två gånger per termin. Minnesanteckningarna skickas ut till alla undervisande lärare vilket gör det möjligt att följa utvecklingen även om man inte kan delta i programmöten.
- Från och med höstterminen 2021 tillhör både rättsvetenskap och sociologi en annan institution vilket ställer ytterligare krav på en tydlig samsamarbetsstruktur och planering av undervisning.

Åtgärder:

En övergripande plan har utvecklats enligt punkterna nedan.

- En plan för samverkan finns med berörda stödämnena.
- Det finns en kontaktperson utsedd från sociologi och det finns en etablerad kontakt med läraren i rättsvetenskap.
- Kontaktpersonen i sociologi fungerar som en länk mellan sociologi och socialt arbete och har getts tid i tjänsteplaneringen för att delta i programmöten, svara på frågor och kommunicera i frågor som berör programmets kurser.
- Sociologiämnet har sammanställt sina kompetenser och redogjort för vad de kan undervisa om, och på vilka kurser i socionomprogrammet.
- Timmarna planeras i samråd med avdelningschef och om en kursansvarig önskar få undervisning från sociologiämnet ska avdelningschef kontaktas.
- Ett etablerat samarbete finns redan mellan ämnet rättsvetenskap i form av mail- och telefonkontakt med programansvarig vid behov. Önskvärt vore att det även fanns representation på programmötena från ämnet rättsvetenskap men detta förefaller vara svårt då läraren undervisar på så många program. Kommunikationen sker vid behov och det fungerar.

Genomföra en övergripande analys av progressionen mot examensmålen. Detta gäller särskilt utvecklingen av vetenskapliga kompetens för att de ska uppnå kraven för examensarbete, och att forskningsetiska frågor lyfts tydligare.

Åtgärder:

- När kursplaner omarbetas så beaktas progressionen på ett tydligare sätt. Matrisen där kursplanemålen gällande alla kurser sammanställdes fungerar vägledande.
- Socionomprogrammet har strimman vetenskaplig metod som är poänggiven och integrerad inom ramen för flera kurser. Strimman ska ytterligare tydliggöras i studiehandledning på varje kurs som innehåller vetenskaplig metod av respektive kursansvarig.
- Gällande examensarbeten ska studiehandledningen utvecklas ytterligare för att kraven ska tydliggöras för studenter. De skriftliga instruktionerna för examensarbete har omarbetats och ska delges programmets lärare och handledare vid nästkommande programmöte.
- Flera handledarmöten med möjlighet till frågor och diskussion ska skapa en tydligare bedömningsgrund. Vid bedömning av uppsatser kan parallellbedömning ske i det fall tveksamhet finns, detta för att bedömningarna ska bli rättssäkrare.
- Även forskningsetiska krav kan diskuteras på handledarmöten som sker regelbundet för att säkerställa att studenter som skriver sina uppsatser har tillräckligt hög forskningsetisk och vetenskaplig kompetens inför examinationen.

Att genomföra en analys av den höga genomströmningen i relation till de mindre goda resultaten i studieenkäten.

Analys: Genomströmningen är hög på programmet. Det är svårt att finna nationella jämförelser, men det förefaller vara en mycket hög genomströmning bland landets socionomprogram. Även om genomströmningen på kurserna är hög på socionomprogrammet vid HDa sker det en minskning av registrerade studenter per kull och programtermin. Av antagningsomgångar som slutfört utbildningen (dvs. slutfört termin 7) är tappet mellan första och sista terminen i genomsnitt 17 % för studentkullarna antagna mellan 2012-2018. Ett stort tapp sker mellan termin 1 och 2.

Att genomströmningen på kurserna är hög kan förklaras med att studenterna avslutar sin utbildning eller tar studieuppehåll om de inte blir godkänd på kurserna. Det finns krav på slutförda kurspoäng för att komma vidare i programmet. Studenterna har då möjlighet att återuppta studierna när dessa moment har tentats och är avklarade. De kvarstående studenter slutför kurserna.

En annan faktor som påverkar genomströmningen är studenternas nedlagda tid på studierna. Baserat på Studentenkäten är det ett lågt antal studenter som lägger ner mer eller mycket mer arbete än angiven studietakt. Ingen student har svarat att kurserna är för svåra.

Studenterna läser ett yrkesprogram och slutmålet med en socionomexamen väger tungt för dem. Även om det förekommer kurser som studenterna är missnöjda med så fortsätter de studierna för att på sikt erhålla en examen. Programmet har även ett högt söktryck och det är i genomsnitt 3,15 sökande per utbildningsplats mellan åren 2014-2021. Det är motiverade och målinriktade studenter som antas vilket påverkar den höga genomströmningen.

Vår sammanfattande analys är att det största tappet sker under det första läsåret. Vår bedömning är att studenterna är ambitiösa, de vill nå kursmålen och erhålla socionomexamen. De fullföljer programmet även om de inte är helt nöjda med alla kurser.

Åtgärder:

- Vi ska fortsätta att ha tydliga förkunskapskrav och i förekommande fall bevilja studieuppehåll. Studenter som inte klarar examinationer i de olika kurserna vägleds att ansöka om studieuppehåll och göra omtentamen under uppehållet.
- Två av kurserna som tidigare gavs i ämnet sociologi fick mycket kritik. Socialt arbete har nu övertagit dessa kurser och vi får avvakta till kursvärderingar och analys skett för att kunna dra slutsatser om kursernas innehåll förändrats i positiv inriktning.

Studentenkäten

Analys: Högskolan Dalarna genomför vartannat år, i likhet med andra svenska lärosäten, en omfattande studentundersökning – Nöjd-Student-Index (NSI) – för att mäta studenternas nöjdhet. I undersökningen mäts såväl socionomprogrammet som de ingående ämnena socialt arbete, sociologi och rättsvetenskap. Studentenkäten besvarades 2020 av 59 socionomstudenter. (Mer information om resultatet av studentenkäten återfinns i den självvärdering som gjordes.)

Studenternas svar i Studentenkäten visar att nöjdhet i huvudsak styrs av fyra faktorer: 1) Information innan start, 2) Planeringsadministration under pågående kurs, 3) Lärarnas ämneskompetens och 4) Lärarnas pedagogiska förmåga. Dessa fyra faktorer är de variabler som är viktigast att förbättra. Att förbättra dessa fyra faktorer är av stor betydelse för alla ämnen i programmet, även om resultatet delvis skiljer sig åt mellan ämnena, är det av vikt att i alla kurser arbeta med att utveckla dessa delar.

En programutvärdering som baserades på en enkätundersökning genomfördes för första gången i januari 2021 och besvarades av 27 studenter som gick sin sista termin. Den visar bland annat att uppfattningen av lärarnas pedagogiska förmåga ligger på medel eller över medel, detsamma gäller lärarnas ämneskompetens. Anmärkningsvärt är att studenterna i denna undersökning har lagt ner mycket eller relativt mycket tid på sina studier och ingen har svarat låg eller mycket låg. Genomgående visar denna undersökning ett mer positivt resultat än Studentenkäten, vilket gör det svårare att analysera bristerna.

Åtgärder:

- Att förbättra de fyra ovan nämnda faktorerna som påverkar nöjdheten, där framför allt faktor 1 och 2 åligger kursansvariga och åtgärdas via påminnelser på program- och ämnesträffar. Det underlättar även om programansvarig får tillgång till alla kursrum.
- En programutvärdering med ett 60-tal frågor och en analys av socionomprogrammet genomförs varje år.
- Respektive ämne måste arbeta med kvalitetsfrågor, där kursanalyser och lärarlagsträffar är viktiga delar för att diskutera kvalitetsutveckling.

Utarbeta ett gemensamt system för kursvärderingar och kursanalysens utformning och för hur resultaten återförs och tas till vara för utvecklingen av programmet.

- Generellt kan det konstateras att det är få studenter som besvarar kursvärderingar och det är svårt att förändra kurser baserat på den låga svarsfrekvensen.
- Vi är tydliga med att samma blankett som skapats av högskolan, skall användas och resultat publiceras i programrummet så att alla studenter kan ta del av kursanalyserna.

- Blanketterna har dock skiftat under årens lopp och vår förhoppning är att vi får en blankett som till benämning och innehåll blir mer varaktig än vad som har varit fallet.
- Utbildningsplanen har omarbetats och justerats för tredje gången sedan vi fick socionomrättigheter 2012. Det är ett ständigt utvecklingsarbete gällande kursplaner och kursplanering.
- Kursanalysen ska följa den ordning som HDa upprättar.

Att genomföra en analys av orsakerna till att studenter upplever dåligt bemötande.

Åtgärder:

- Vi ser allvarligt och bekymmersamt på detta fenomen och har bitt en medarbetare som är fristående från programmet att genomföra en kartläggning över vad detta kan stå för.
- Kartläggningen är tänkt att genomföras som en fokusgruppsintervju med 3–4 studenter från varje kull. Medarbetaren (utredaren) har rekryterat studenter via programrummet och med hjälp av kursansvariga via anslag på Learn gällande pågående kurser.
- Vår ambition är att studenterna uppfattar att utredaren inte har en koppling till programmet och att kartläggningen därför ska upplevs som neutral med utrymme för både negativa och positiva aspekter.
- Studenterna kommer att intervjuas i fokusgrupper och de kommer att få frågor om bemötande, såsom hur ofta, när och i vilka sammanhang de har upplevt dåligt bemötande, om det skett på flera eller på specifika kurser, av en eller flera personer och om de kan ge konkreta exempel.
- Studenterna ges därmed möjlighet att med bibehållen konfidentialitet fritt få berätta om sina erfarenheter. Intervjuerna sammanställs på gruppnivå i en analys som utgör grunden för fortsatt utvecklingsarbete.
- Analysen är gjord och ska redovisas på nästkommande programmöte. Kartläggningen visar i huvudsak att det dåliga bemötandet handlar om enstaka lärares förhållningssätt och att studenterna generellt upplever bra bemötande. Vi kommer att beakta synpunkterna i vårt förbättringsarbete.

För socionomprogrammet

Joaquim Larsson von Garaguly, avdelningschef

Eva Randell, programansvarig

Thomas Strandberg, ämnesföreträdare